

Takaisin etusivulle

Opettajalle

Mistä yläkoulussa ja sen jälkeenkin kiikastaa? -kirjassa on oppilaille monistettavia tehtäviä, jotka harjoittavat oppilaille tavallisimmin ongelmia tuottavia asioita. Tehtävät on järjestetty ongelmien mukaan, ja ne ovat vaikeustasoltaan vaihtelevia. Kirjan rakenne mahdollistaa sen, että opettaja löytää helposti omille oppilailleen sopivia tehtäviä.

Mistä yläkoulussa ja sen jälkeenkin kiikastaa? -kirjassa on erityisen paljon yhdyssanaharjoituksia ja ison alkukirjaimen harjoituksia. Nämä ovat tavallisimpia oppilaille ongelmia aiheuttavia asioita. Vielä yläkoulussa ja sen jälkeenkin on oppilaita, jotka eivät osaa jakaa sanaa oikein riviltä toiselle siirtyessään. Siksi tässäkin kirjassa on tavuttamisharjoituksia. Tavallista on myös, että oppilaan kirjoituksesta jää pois kirjaimia ja ä:n pisteitä ym. lisämerkkejä. Huolellista kirjoittamista, josta ei puutu lisämerkkejä ja kirjaimia voidaan harjoitella myös muihin tarkoituksiin tehtyjen kirjoitustehtävien avulla.

Useissa tehtävissä on tekstiosuus, jota voidaan käyttää myös muita asioita harjoiteltaessa. Esi-merkiksi monissa teksteissä on yhdyssanoja ja sanoja, joiden alussa on iso kirjain. Niitä voidaan siis käyttää varsinaisen harjoitusaiheen lisäksi myös näitä asioita harjoiteltaessa. Kirjan tehtävät on pyritty tekemään sellaisiksi, että oppilaat oppivat kirjoittamaan kieltä oikein. Kie-
lioppiasiat tulevat näin vähitellen tutuiksi käytännön sovelluksina.

Joissakin tehtävissä oppilasta pyydetään hake-
maan lehdistä erilaisia asioita ja liimaamaan tai kirjoittamaan niitä tehtäväpaperille. Ne so-
pivat erityisesti niille oppilaille, jotka tarvitsevat toiminnallisia työtapoja jaksakseen keskittyä tehtäviin. Tällaisia tehtäviä opettaja voi näille oppilaille keksiä lisää itsekkin. Joskus kannattaa myös antaa oppilaiden tehdä tehtäviä yhdessä pohtien pienissä ryhmissä. Näin heidän ajattelutaitonsa kehittyvät.

Aakkosjärjestys	6
Sanan jakaminen riveille	12
Iso ja pieni alkukirjain	18
Yhdyssana	32
Adjektiivi	52
Verbi	66
Persoonapronomini	84
Pilkku	94

7. Mieti, mitkä tekstin sanoista ovat erisnimiä. Korjaa niihin iso alkukirjain. Muista, että myös pisteen jälkeen pitää olla iso kirjain. Kirjoita viivoille kahdesta eläimestä kertovat tekstit oikeassa muodossa.

Eläinten kummallisia harrastuksia

Joka vuosi ilmestyy Guinnessin ennätysten kirja, joka on täynnä erikoisia juttuja. Vuoden 2014 painoksessa kerrotaan nallen näköisestä pomeranian-rotuisesta koirasta, joka asuu Amerikassa, Los Angelesin kaupungissa. Pieni jiff juoksee 10 metrin matkan takajaloillaan alle seitsemässä sekunnissa. Etutassuillaan kävely sujuu. Viiden metrin matkaan kuluu alle kahdeksan sekuntia.

nuorallakävelykään ei ole mahdotonta koirille. Itä-Englannissa Norwichin kaupungissa Ozzy-koira kävelee 3,5 metriä pitkän narun päästä päähän vähän yli 18 sekunnissa. Sen isäntä Nick Johnson sanoo, että Ozzy harjoittelee mielellään muitakin temppuja. Eniten se kuitenkin nauttii tavallisista koirien jutuista, nuuskimisesta ja toisten koirien kanssa touhuamisesta.

Muidenkin eläinten temppuja on Guinnessin ennätysten kirjassa. Kääpiövuohi nimeltään Happy hurjastelee rullalaudalla. Happy'n vauhdikas harrastus alkoi, kun se yritti hypätä isäntänsä Melody Cooken polkupyörän kyytiin. Rullalauta oli kuitenkin sille parempi kulkuneuvo. Amerikkalaisen Daily Newsin mukaan se selviää 36 metrin matkasta 25 sekunnissa.

erikoisia harrastuksia on myös eläimillä, jotka eivät ole Guinnessin kirjassa. ehkä hassuin on max-arthur. se on kissa, jonka mie-
liharrastus on kulkea pölynimurirobotilla ympäri keittiötä. se on
pukeutunut pelottavaksi haiksi ja kurvailee roomba-imurillaan
joskus uloskin. välillä kissa-hai törmäilee seiniin, mutta jatkaa
tyynesti matkaa toiseen suuntaan. jo kolme miljoonaa ihmistä on
katsonut youtubesta videon max-arthurin oudosta ajanvietosta.
(<https://www.youtube.com/watch?v=tLt5rBfNucc>)

Agricola-Kustant

II. Lue teksti ja alleviivaa siinä olevat yhdyssanat. Kirjoita sanat viivoille. Kun tekstissä on sama yhdyssana uudelleen, sitä ei tarvitse kirjoittaa toista kertaa.

Elefantit ovat monella tavalla samanlaisia kuin ihmiset

Elefantiemo hoitaa lastaan aivan kuin ihmisäiti. Se pitää pikkuista lähellään, kylvettää, hoitaa ja kantaa sitä. Se puolustaa lastaan petoeläimiltä ja suojaa sitä auringonpaahteelta asettumalla sen auringonvarjoksi. Kun poikanen itkee, emo rientää heti sen luokse.

Elefantit osoittavat myötätuntoa myös muita elefanteja kohtaan. Kun joku elefanttiyhdistyksen jäsen on kipeä tai ahdistunut, muut tulevat lohduttamaan sitä. Ne silittävät sitä kärsällään ja päästävät rauhoittavia ääniä.

Elefantit osaavat myös pitää hauskaa. Erittäin nuoret elefantit nauttivat vesileikeistä. Kun tuttu elefanti palaa pitkästä ajasta elefanttilauman luokse, muut tervehtivät sitä iloisesti jo kaukaa.

Elefantit voivat jopa itkeä ilosta. Näin tapahtui Intiassa, kun siellä 50 vuotta väkivaltaisen hoitajan huonosti kohteleva elefanti pääsi vihdoinkin vapauteen.

Elefantit myös surevat kuolleita kumppaneitaan. Kun elefantit näkevät kuolleen lajitoverinsa, ne hiljentyvät sen ruumiin ääreen. Jos norsuemo menettää poikasensa, se suree sitä pitkän aikaa.

Elefanteilla on erittäin hyvä muisti. Jos esimerkiksi joku ihminen on kohdellut elefanttia huonosti, se ei unohda sitä koskaan. Se muistaa myös ystävällisen ihmisen vuosikymmenien jälkeen.

Elefantit ovat aivan kuin ihmiset vasenkätisiä tai oikeakätisiä. Niiden kohdalla kuitenkin kysymys on siitä, kumman puoleista syöksyhammasta ne käyttävät taitavammin. Ne turvautuvat maata kuopiessaan ja puunkantoja irti repiessään toisen puolen hampaaseen ainoastaan silloin, kun parempi hammas on vahingoittunut.

Kaikkein yllättävintä on, että elefantit voivat oppia ihmiskieltä. Koreassa Koshik-niminen elefanti matkii elefantinhoitajan puhet-

14. Lue teksti ja alleviivaa siinä olevat yhdyssanat. Kirjoita löytämäsi sanat viivoille.
Kun tekstissä on sama yhdyssana uudelleen, sitä ei tarvitse kirjoittaa toista kertaa.

Uskomaton huijaus

Sata vuotta sitten Saksassa asui mies nimeltään Otto Witte. Hän työskenteli sirkuksessa taikurina, miekannielijänä ja akrobaattina. Ensiesiintymisensä hän oli tehnyt jo kahdeksanvuotiaana. Silloin hän esiintyi sirkuksen leijonankesyttäjänä.

Vapaa-aikanaan Otto kertoi tarinoita värikästä elämästään eri puolilla maailmaa. Taikurintaitojensa avulla hän oli esimerkiksi saanut heimopäällikön aseman Afrikassa ja toiminut Turkissa armeijan majurina.

Oton erikoisin elämänvaihe oli kuitenkin viisi Albaniassa vuonna 1913 vietettyä helmikuun päivää. Tuohon aikaan hän työskenteli eräiden tietolähteiden mukaan Budapestissä sirkustaitelijana. Toiset lähteet taas kertovat hänen olleen silloin majurina Turkin sotavoimissa.

Joka tapauksessa hänen ystävänsä huomasi silloin sanomalehdessä artikkelin, jossa oli valokuva miehestä, joka oli aivan Oton näköinen. Sanomalehtiartikkelissa kerrottiin, että juuri itsenäistynyt Albania halusi

kuninkaakseen kuvassa olevan turkkilaisen prinssi Halim Eddinen.

Seikkailunhaluinen Otto teki hurjan suunnitelman. Hänestä tulisi uusi Albanian kuningas. Hän lähetti Albanian pääkaupunkiin Tiranaan sähkeen. Siinä hän ilmoitti, että ”prinssi” saapuu lähipäivinä Tiranaan ja ottaa komentoonsa Albanian sotajoukot. Otto valmistautui matkalle ostamalla naamiais-pukukaupasta hienolta näyttävän upseerin juhlapuvun ja ison kasan kunniamerkkejä.

Sitten hän matkusti tavallisissa vaatteissaan laivalla Tiranaan. Laivan tultua satamaan, hän puki ruusupensaansa takana päälleen kuninkaallisen asunsa.

Albanialaiset ottivat tulevan hallitsijansa vastaan juhlamenoin. Talot oli koristeltu lipuilla ja kukilla. Tiranan kaduilla ihmiset tanssivat riemuissaan. Pian Otto kruunattiin ja hänestä tuli Albanian kuningas Halim. Uuden kuninkaan kunniaksi järjestettiin upeita juhlia ja paraateja. Lisäksi hän sai juhluvierailta kallisarvoisia lahjoja.

Adjektiivi

I. Etsi lehdistä tai mainoslehtisistä erilaisten tuotteiden mainoksia. Kirjoita niissä olevia adjektiiveja alla oleville riveille. Monissa mainoksissa käytetään samoja adjektiiveja. Kirjoita, mikä adjektiivi on tavallisin kuhunkin tuoteryhmään liittyvissä mainoksissa. Mieti myös, miksi juuri tätä adjektiivia käytetään niin usein näiden tuotteiden mainoksissa.

ruuat

Tavallisin adjektiivi on _____ . Sitä käytetään, koska

vaatteet

Tavallisin adjektiivi on _____ . Sitä käytetään, koska

5. Alleviivaa tekstistä kaikki adjektiivit. Keksi ja kirjoita viivoille uusia lauseita, joissa on näiden adjektiivien **vastakohtia**.

Erikoisia taloja

Kiinassa on komea talo, joka jo pitkän matkan päästä näyttää musiikkitalolta. Sen tumma pääosa on aivan kuin jättiläismäinen flyygeli. Se seisoo kolmen vahvan betonijalan varassa. Sen valtava katto aukeaa aivan kuin musta, kiiltävä flyygelin kansi. Taloon tullaan läpinäkyvältä viululta näyttävän lasisen osan kautta. Muhkean viulun sisällä sijaitsevat myös hissit, joilla kulkiessaan voi ihailla ympärillä olevaa vihreää maisemaa.

Nuorten arkkitehtiopiskelijoiden suunnittelema hieno pianotalo ei kuitenkaan ole vain konserttitalo. Sen pääasiallinen tehtävä on toimia uusien kaupunkisuunnitelmien näyttelytilana. Silti siellä voi kuulla taitavaa soittoaikin. Talossa harjoittelevat ja esiintyvät musiikkiopiston lahjakkaat opiskelijat.

Talosta on tullut myös huomattava turistikohde. Sitä tulevat ihmettelemään niin kotimaiset kuin ulkomaiset matkailijat. Se on siksi tärkeä tulonlähde köyhän alueen asukkaille. Vielä illan pimetessä moni tulee katsomaan, kuinka pimeän talon valaistut ääri-
välvet piirtyvät synkkää taivasta vasten.

Amerikkalaisessa Kansas Cityssä on myös värikäs rakennus, josta vieraskin ohikulkija heti tietää, minkä rakennuksen osa se on. Kaupunginkirjaston parkkitalon seinät koostuvat kauniista kirjojen selkämyksistä. Kirjoja on 23 kappaletta ja ne ovat lähes 8 metrin korkuisia. Talo on kuin upea jättiläisen kirjahylly.

Kaupunkiin tarvittiin kipeästi lisää parkkitalaa. Tavalliset parkkitalot eivät kuitenkaan yleensä ole kauniita. Siksi päätettiin rakentaa uudenaikainen parkkitalo, joka piristäisi harmaata kaupunginosaa. Kaupunkilaiset innostuivat kirjaston epätavallisesta suunnitelmasta. He saivat myös ehdottaa kiinnostavia kirjoja. Seinälle niistä laitettiin esimerkiksi Tolkienin *Taru sormusten herrasta*.

Merisuo & Storm – Mistä yläkoulussa kiikastaa?

8. Leikkaa lehdestä adjektiiveja. Etsi niitä esimerkiksi sanomalehtien urheilusivuilta. Liimaa niitä tällä ja seuraavalla sivulla oleviin ruutuihin.

Kirjoita sitten viivoille lauseita, joissa käytät näitä adjektiiveja eri vertailumuodoissa. Muista, että komparatiivissa pitää aina olla joku toinen, johon asiaa verrataan:

*Usain Bolt juoksi paljon **nopeammin kuin** muut kilpailijat.*

8. Kirjoita jokaisesta kuvasta kaksi lausetta. Ensimmäisessä lauseessa on yksi tekijä, ja verbi on yksikössä. Toisessa lauseessa tekijöitä on useita, ja verbi on siksi monikossa.

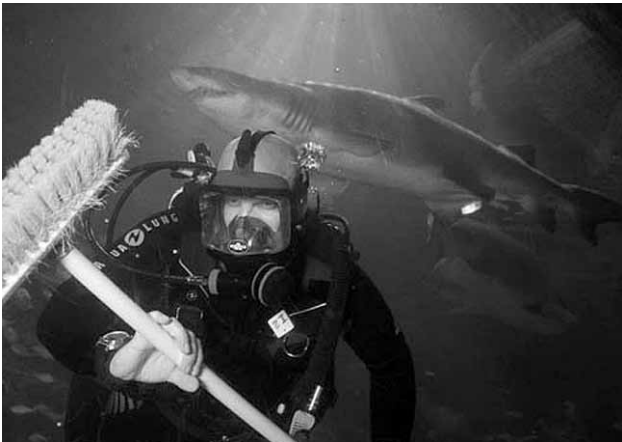

10. Kirjoita tältäkin sivulta kahden ammatin tekstit niin, että tekijöitä on useita. Huomaa, että silloin verbitkin ovat monikossa!

Pelottavia ammatteja

Hai-altaan pesijän ammatti vaatii hyviä hermoja. Hän tekee työtä altaassa, jossa uisken-telee haita. Kaiken lisäksi lasin toisella puolella on uteliaita ihmisiä katsomassa hänen työtään. Eläintarhassa leijonan häkin puhdistaminen on yhtä pelottavaa. Joskus rohkeasta leijonanhäkin siivoojasta voi tulla kuuluisa filmitähti, kuten New Yorkin eläintarhassa työskennelleestä Sylvester Stallonesta tuli.

Pilvenpiirtäjien ikkunanpesijältä vaaditaan myös rohkeutta. Hän ei pelkää korkeita paikkoja. Joskus toimistotyöntekijät säikähtävät, kun korkealla olevan toimiston ikkunan ulkopuolelle ilmestyy mies. Ikkunanpesijä tekee rauhallisesti työtään, vaikka pesisi Empire State Buildingin ylimmän kerroksen

ikkunoita. Hän pesee vielä sadan alempana olevan kerroksen ikkunatkin. Tämä rakennus on kuitenkin vaikea, koska sen katto ei ole tasainen. Turvaköyryä ei voi siksi kiinnittää katolle. Se pitää sitoa talon seinään kiinnitettyihin pultteihin.

Korkean tornin tai korkealla olevan patsaan puhdistus ei ole yhtään helpompaa. Lontoon kuuluisan *Big Ben* -tornin kellon puhdistustyö on valtava voimanponnistus. Kun puhdistaja pyyhkii kellotaulua, hänen täytyy väistellä kellon koko ajan eteenpäin liikkuvaan osoitinta. Hän ei halua, että jättimäinen osoitin osuu häneen. Vaikka köysi estää alas asti putoamisen, sen varassa ilmassa roikkuminen ei ole mukavaa.

6. Alleiviivaa jutusta kaikki persoonapronominit. Täydennä tekstistä otetut lauseet.

Suomalainen tutkija selvitti Viiltäjä-Jackin tapauksen

Jari Louhelainen

Vuonna 1888 Lontoossa tapahtunut murhien sarja on kaikkien aikojen suurin murhamysteeri. Vaikka poliisit epäilivät useita henkilöitä, heidän löytämänsä todisteet eivät olleet riittävän vahvoja ketään vastaan. Sanomalehdissä murhaajasta käytettiin nimeä Viiltäjä-Jack (Jack the Ripper).

Vasta nyt, lähes 130 vuotta myöhemmin, hänen henkilöllisyytensä on vihdoinkin selvinyt. Brittiläisen Daily Mail -lehden mukaan suomalainen DNA-tutkija Jari Louhelainen on ratkaissut arvoituksen. Poliisit epäilivät aikanaan murhista vahvimmin Aaron Kosminski-nimistä miestä, ja hänen tutkimustulostensa perusteella tämä oli todella murhaaja.

Tapaukset lähtivät liikkeelle, kun vuonna 2007 huutokaupassa myytiin vanha hartiahuivi. Huivin uskottiin kuuluneen naiselle, jonka Viiltäjä-Jack tappoi. Neljä vuotta myöhemmin huivi vietiin Jari Louhelaiselle.

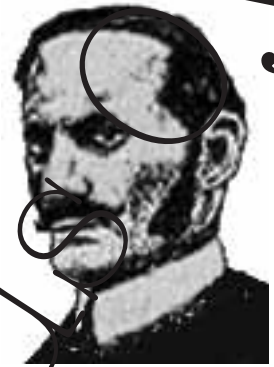
Louhelainen kertoo Daily Mail -lehden haastattelussa seuraavaa:

– Huivin tutkiminen vei minun kaiken aikani. Kukaan ei olisi vielä viisi vuotta sitten osannut käyttää menetelmiä, joita käytettiin meidän tutkimuksissamme. Minun piti myös kehittää aivan uusia tekniikoita. Niitä tarvittiin esimerkiksi, kun me otimme 126 vuotta vanhan huivin tahroista DNA-näytteitä.

– Tutkimukset osoittivat, että meidän huivimme todella oli murhatun Catherine Eddowesin huivi. Asia varmistui, kun vertasimme huivin DNA-näytteitä Eddowesin jälkeläisten DNA:han. Olimme lisäksi saaneet DNA-näytteen Kosminskin jälkeläiseltä. Myös sitä vastaava näyte löytyi huivista.

Varmistimme tulokset pieniä yksityiskohtia myöten moneen kertaan. Lopulta voimme olla asiasta varmoja. Aaron Kosminski oli Viiltäjä-Jack.

Vaikka poliisit epäilivät useita henkilöitä, _____

Aaron Kosminski

Vasta nyt, lähes 130 vuotta myöhemmin, _____

Poliisit epäilivät aikanaan murhista vahvimmin Aaron Kosminski -nimistä miestä, ja

Huivin tutkiminen vei _____

Kukaan ei olisi vielä viisi vuotta sitten osannut käyttää menetelmiä, joita käytettiin

Tutkimukset osoittivat, että _____

10. Lue tällä ja seuraavalla sivulla oleva teksti. Alleviivaa siitä kaikki nämä sanat: *että, johon, joka, jossa, jota, jotka, koska, kun*. Lisää kaikkien alleviivaamiesi sanojen eteen pilkku.

Armin Shimerman

Armin Shimerman esitti Star Trek sarjassa Quark-nimistä olentoa joka oli kotoisin Ferenginar-planeetalta. Star Trekissä oli useita muitakin hahmoja jotka olivat ulkonäöltään outoja. Niitä esittäneet näyttelijät tiesivätkin että kuvauksia ennen maskeeraajilta menee pitkä aika heidän roolihahmojensa luomiseen. Shimerman esiintyi useita vuosia Quarkin roolissa koska hän oli mukana kolmessa eri Star Trek -sarjassa.

Danny DeVito esitti hauskaasti pelottavaa Pingviiniä Batmanin paluu -elokuvassa. Hän on kokenut näyttelijä joka on esittänyt pitkän uransa aikana kaikenlaisia henkilöitä. Hänenkin ulkonäköään muutettiin roolia varten niin paljon että häntä oli vaikea tunnistaa.

Johnny Depp on muuntautuneisuuden mestari. Katsojan on vaikea uskoa että hänen eri roolihahmojaan näyttelee sama mies. Saksikäsi Edwardin surullinen hahmo näyttää että on

Danny DeVito

vaikeaa olla erilainen kuin muut. Tämä oli elokuva jossa Deppin ulkonäköä muutettiin kaikkein eniten. Hänen ihonsa oli meikattu vitivalkoiseksi koska Edward ei ollut oikea ihminen. Outojen saksikäsiensä lisäksi hänen vaatteensaakin olivat hyvin erikoiset.

Aivan toisenlainen hahmo on kapteeni Jack Sparrow jota Depp esitti elokuvassa Pirates of Caribbean. Hän teki kapteenista koomisen hahmon johon katsoja ei voinut olla ihastuttamatta. Deppin ansiosta elokuvasta tuli niin suuri menestys että sarjaa jatkettiin vielä kolmella muulla elokuvalla. Viidettäkin osaa jo suunnitellaan.

Depp on esittänyt monia muitakin outoja hahmoja. Liisa Ihmemaassa -elokuvassa hän esitti Hullua Hatuntekijää joka auttoi Liisan pakoon pahan kuningattaren käsistä. Elokuvassa Jali ja suklaatehdas hänellä oli taas erilainen rooli kun hän esitti omalaatuista suklaatehtaan omistajaa.

